

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum in Christo fuerit gratiæ plenitudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

onis, quia debuit esse purissima: talis autem non est conceptio naturalis, quæ est ex muliere & viro, quia secundum legem communem proles in peccato concipitur, & mater virginitate priuatur. Secunda ex parte concepti, quia non decuit quod caro illius qui erat Deus & homo, ab alio formaretur, quam à Spiritu sancto. Tertia est ex modo conceptionis, quia simul fuit caro concepta, animata & assumpta: ergo eadem virtute debuerunt hæc omnia fieri, sed diuina virtute facta est assumptio, ergo & animatio, & conceptio.

8 RATIO quarti similiter est triplex. Prima, vt vterque sexus honoraretur, femininus in matre concipiente, & masculinus in prole. Secunda vt ex nouo modo productionis pateret renouatio generis humani. Primo enim formauit Deus hominem absq; viro & muliere (scilicet Adam). Secundo ex viro absq; muliere (scilicet Euam). Tertio ex viro & muliere, videlicet totam posteritatem Adæ, vsq; ad Christum. In Christo vero innouauit signa faciens hominem ex muliere absq; viro. Tertia vt Christus pertineret ad genus Adæ: si enim de solo viro fuisset per Spiritum sanctum formata natura humana quæ Christus assumpsit, Christus non attinisset alicui de genere Adæ, ille enim vir non fuisset eius pater, cum nihil actiue egisset ad formationem naturæ, nec mater, quia hoc non pertinet ad virum. Et iterum non ministrasset materiam naturalem, sicut veræ matres administrant: nunc autem, quia naturam humanam assumpsit de sola muliere ministrante materiam naturalem, est verus filius eius, & mediante ea pertinet ad genus Adæ.

9 AD Primum arg. dicendum quod quamuis Adam esset principium totius generis humani, & in hoc haberet aliquam prærogatiuam, quia tamen fuit damnatus per culpam, non decuit vt ille qui mundare venerat peccata, acciperet naturam quæ peccato subiacuerat: & ideo non debuit in Adam naturam assumere.

10 Ad secundum dicendum quod reparatio debet respondere ruinae, non per simile, sed per oppositum. Et ideo sic ut ruina incepta à sexu debiliore, sic reparatio debuit incipere à fortiori sexu, vel dicendum quod licet à muliere peccatum initium habuerit, tamen per virum perfecta est corruptio humani generis: & eodem modo reparatio humani generis facta est per virum, & aliquo modo inchoata per mulierem, scilicet per beatam Virginem.

Sententia huius distinctionis, XIII. in generali & speciali.

PRæterea sciendum Christum. Superius determinauit Magister de conditionibus concomitantibus actum vnionis. Hic vero determinat de his quæ Christo conueniunt secundum humanam naturam, quæ per incarnationem exaltata est. Et diuiditur in tres. Primo determinat de his quæ cum natura humana assumpsit. Secundo de his quæ cum natura humana operatus est. 17. dist. 1. ibi. Post prædicta. Tertio de morte quæ in natura humana sustinuit, quæ fuit complementum reparationis quæ in incarnatione inchoata fuit, dist. 2. ibi. Post prædicta. Prima in duas. Primo determinat de perfectionibus quas cum natura humana assumpsit. Secundo de defectibus, quos cum eadem assumpsit, dist. 16. ibi. Illud quoq;. Prima in duas. Primo determinat de perfectionibus cum humana natura assumptis, quantum ad earum plenitudinem, secundo quantum ad perfectionem, dist. 4. ibi. Hic quæri opus est. Prima in duas. Primo determinat plenitudinem perfectionis, quantum ad gratiam affectus, & scientiam intellectus, quam Christus ab instanti conceptionis suæ accepit. Secundo obiicit in contrarium, ibi. Huic autem videtur obuiare. Et hæc in duas. Primo obiicit in contrarium per auctoritatem Canonis. Secundo per auctoritatem Sanctorum, ibi. Alibi cum scriptum reperitur. Et hæc in tres. Primo obiicit in contrarium per auctoritatem Ambrosii. Secundo eandem veritatem confirmat, ibi. Hæc verba Ambrosii. Tertio illud quod videtur falsum determinat & exponit ibi. Sed ex qua causa. Hæc est sententia & diuisio lectionis, &c.

2 IN Speciali sic procedit. Et proponit primo quod ab instanti conceptionis suæ Christus recepit gratiæ plenitudinem, quia datus est ei spiritus sanctus, non ad men-

suram, quia in Christo plenitudo deitatis inhabitat. Non sic autem in aliis sanctis inhabitare dicitur. Quod patet per simile in corpore nostro. In corpore enim sunt omnes sensus, in aliis autem membris est solum sensus tactus, sic in Christo capite sunt omnes gratiæ, in aliis vero sanctis non sic est, quibus datus est spiritus sanctus ad mensuram. Et de illius plenitudine accepit non illam gratiæ essentialiter quæ fuit in Christo, sed consimilem. Fuit igitur in Christo ab instanti conceptionis suæ sapientiæ & scientiæ, & gratiæ plenitudo, quibus fuit in humana natura perfectus. Postea obiicit in contrarium per quandam autoritatem euangelicam. Si enim Christus proficiebat sapientiæ, & ætate, & gratia, quomodo verum est quod ab instanti suæ conceptionis tantam habuit donorum plenitudinem, quod amplius recipere non fuit capax? Et respondet quod secundum progressum suæ ætatis, gratia & sapientiæ non proficiebat in se, sed dona sibi collata ad salutem hominibus ostendebat. Et sic proficiebat aliis. Quod per simile ostenditur. Sicut rector Ecclesiasticus proficere dicitur in cura dum per ipsum alii perficiunt. Postea obiicit per auctoritatem Ambr. qui dicit quod in Christo est duplex sensus, diuinus & humanus, & secundum sensum diuinum non proficit, secundum sensum humanum secundum quem non nouit vocare patrem, aut matrem. Et respondet multipliciter dans intellectum auctoritatis Ambrosii quæ dicit quod in Christo sit duplex sapientiæ, & quod humana sapientiæ proficit, quod intelligendum est quantum ad visum hominum, & operationem Christi, & quantum ad potentiam suæ ostensionem. Dicit etiam eum patrem & matrem ignorare in infantia, quia ita se gerebat ac si cognitionis esset expertus. Et in hoc terminatur &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum in Christo fuerit gratiæ plenitudo.

Thom. 3. q. 7. ar. 9.

CIRCA distinctionem istam primo queritur vtrum in Christo fuerit gratiæ plenitudo. Et arguitur quod non, quia gratia est necessaria ad operandum secundum illud. 1. ad Cor. 15. Abundantius omnibus laboraui, non ego, sed gratia dei mecum. Sed Christus isto modo gratia non indiguit, nec quantum ad diuinam naturam quæ in operando deficere non potest, nec quantum ad humanam quæ fuit instrumentum deitatis, in instrumento autem non oportet ponere habitum, sed in principali agente, ergo Christus non indiguit gratia.

2 Itæ plenitudo gratiæ non est sine omni gratia, sed in Christo non fuit omnis gratia salte gratia loquendi diuersis linguis, ergo Christus non habuit gratiæ plenitudinem. Minor probatur, quia frustra habetur donum sine vsu secundum illud Eccl. 15. Sapientiæ abscondita & thesaurus inuisus quæ vtilitas vtriusq; & Christus autem non fuit vsus dono linguarum cum prædicauerit solū iudæis, ergo &c.

3 Item de nulla re augere capacitatem receptibilis potest aliquid impleri, quia quanto plus de tali recipitur tanto capacitas plus augetur & sic non impletur, sed gratia auget capacitatem intellectus, ergo anima non potest impleri gratia.

4 INCONTRARIUM est quod dicitur Ioan. 1. via dimus gloriã quasi vnige. à patre ple. gratiæ & veritatis. Et arguitur per rationem quia redundantia signum est plenitudinis. Sed gratia Christi redundauit in omnes homines gratia habentes secundum illud Ioan. 1. de plenitudinis eius omnes accepimus, gratiam pro gloriam.

5 RESPONSIIO. Gratia dupliciter accipitur. Vno modo pro acceptatione diuina, sicut inter homines dicitur vnus alteri gratus quia est ei acceptus. Et sic gratia non dicit aliquid subiectiue in homine grato, sed est denominatio extrinseca ab actu diuino vel humano. Et de hac gratia non querit quæstio, & si quereret, certum est quod talis gratia non fuit in Christo subiectiue sed obiectiue, & hoc modo potest dici quod Christus habuit huiusmodi gratiæ plenitudinem, quia fuit Deo acceptus secundum summum quod potest acceptari aliqua creatura. Alio modo accipitur gratia pro aliquo dono creato.

6 Et hoc diuiditur in gratiam gratum facientem, & gratiam gratis datam, gratia gratum faciens perficit hominem

nem in se, & ad meritum personale. Gratia verò gratis data ordinatur ad utilitatem Ecclesie, vt donum linguarum, operatio miraculorum, & huiusmodi.

7 Et de vtraque gratia potest procedere questio ad quã dicenda sunt tria. Primum est quod in Christo fuit gratia gratiã faciẽs & gratia gratis data. Secundum est quod Christus habuit vtriusque gratiã plenitudinẽ. Tertium est quod non obstat te tali plenitudine gratiã Christi fuit finita.

8 Primũ apparet primo de gratiã gratiã faciente tripliciter. Primo sic cum intellectus & voluntas proportionatur, si intellectus eleuaretur voluntate nõ eleuata, non remaneret proportio, sed in Christo fuit intellectus eleuatus per gloriã vt inf. dist. seq. parebit, ergo & eius voluntas fuit eleuata per gratiã. Secundum sic, nõ est actus perfectus nisi sit a potentia perfecta, sed perfectio voluntatis est gratiã, ergo ad hoc quod actus voluntatis Christi esset perfectus, oportuit quod voluntas eius esset perfecta per gratiã. Tertium sic, meritum nõ est sine gratiã, sed Christus venit in mundum ad merendum nobis, ergo potuit quod in ipso esset gratiã gratum faciens, quæ est principium merendi. hæc autẽ dicta sunt supposito quod oporteat ponere gratiã habitualem formaliter nos gratificantem. Itẽ patet de gratiã gratis data sic, cui cõpetit docere de nouo illa quæ rationi naturali sunt incognita, nec ex aliquibus per se notis possunt esse deducta, ei cõpetit habere signa doctrinæ manifestatiua & confirmatiua, sed talis fuit præcipue Christus: ergo decuit quod haberet gratiã faciendi miracula & huiusmodi, quæ pertinebant ad confirmationem suæ doctrinæ, illud autem pertinet ad gratias gratis datas: sicut enim gratiã gratum faciens ordinatur ad actus meritorios, sic gratiã gratis datæ ordinatur ad confirmationem fidei & doctrinæ: ergo in Christo fuerunt gratiæ gratis datæ, & sic patet primum.

9 Quantum ad secundum sciendum est quod illud dicitur plene haberi, quod habetur totaliter & perfecte. Totalitas autẽ & perfectio gratiæ, sicut aliorum habituum potest attendi dupliciter. Vno modo quantum ad intentionem quæ attenditur secundum perfectionem essentialem habitus. Alio modo secundum extensionem, quæ attenditur secundum obiecta & actus. Primo modo fuit in Christo plenitudo gratiæ, quæ habuit gratiam ita perfectam intensiue, quod non potuit intensior esse in specie gratiæ. Cuius ratio est, quia quãdo duo se habent sicut prius & posterius ex perfectione vnus potest probabiliter cõcludi perfectio alterius. Sed gratiã vnionis & habitualis in Christo se habuerunt, sicut prius & posterius. Nam ad gratiã vnionis secuta est gratiã habitualis, vt dictum fuit prius: ergo ex perfectione, & cõditione gratiæ vnionis potest cõcludi perfectio & cõditio gratiæ habitualis. gratiã autẽ vnionis in Christo fuit perfectissima, quæ perfectior esse nõ potest, eo quod digniori nõ potest creatura vniri, quod supposito diuino: ergo gratiã habitualis cõsequens ad eam fuit perfectissima. Secundo etiã modo fuit in Christo plenitudo gratiæ, quia virtus vniuersalis principij se extendit ad omnes effectus illius generis. Sed gratiã data fuit Christo, vt vniuersali principio salutis omnium, ergo gratiã data ei fuit ad omnes actus, ad quos se potest extendere quæcumque gratiã. Et confirmatur, quia Christus caput ecclesie est, vt postea dicitur, sed nullus actus vite est in corpore, qui nõ sit in capite: ergo nullus actus gratiæ est in tota ecclesia, ad quã se non extendat gratiã Christi. Et hoc est quod dicit beatus Aug. ad Dardanum cap. 33. quod sicut in capite sunt omnes sensus, sic in Christo fuerunt omnes gratiæ: & ita in Christo fuit plenitudo gratiæ intensiue, & extensiue.

10 Tertium patet, scilicet quod gratiã Christi nõ fuit infinita. Primo quia capacitas finita nõ est susceptiua perfectionis infinite, sed anima Christi cum sit eiusdem rationis cum animabus nostris est finitæ capacitatis, ergo gratiã recepta in ipso nõ fuit infinite perfectionis. Secundo quia perfectio meriti, vel radicis nõ merendi excedit perfectionem præmij, sed gratiã comparatur ad gloriã, vel ad visionem beatam, vt principium merendi ad præmij: ergo cum visio beata in Christo nõ fuerit infinita (alioquin operatio humana in Christo æquata fuisset operationi diuine) sequitur quod gratiã eius nõ fuit infinita. Quod autẽ dicitur Ioan. 3. Nõ enim ad mensurã Deus dat spiritum sanctum, Christo: quod autẽ est immensum est infinitum. Dis-

cedendum quod illud dictum exponitur tripliciter. Vno modo de dono quod Deus pater ab æterno dedit filio (scilicet de diuina natura quæ est immensa) secundum quam tantus est filius, quantum est pater. Alio modo de dono quod datum est humanæ nature, vt vniretur personæ diuine. Et istud est infinitum ex parte alterius termini. Tertio modo potest exponi de gratiã habituali, quæ data est Christo non ad mensuram illam quæ data est aliis. Aliis enim dantur diuisim dona gratiarum, sicut dicit Apostolus ad Cor. 12. quod aliis datur per spiritum sermo sapientiæ, aliis sermo scientiæ &c. Christo data fuerunt omnia genera gratiarum, & ad omnem effectum. Et pro tanto dicitur non habuisse gratiam ad mensuram, nõ quod gratiã eius infinita fuerit, sed quia habuit eam secundum totam sui plenitudinem intensiue & extensiue.

11 Ad primum argumentum dicendum quod instrumentum inanimatum non indiget habitu ad operandum, quia solum agit, & proprie nõ agit. Instrumentum autem animatum, quod nõ solum agit, sed etiam agit, indiget habitu ad perficiendum ipsum ad operandum, & tale instrumentum fuit humanitas in Christo, propter quod indiget gratiã habituali.

12 Ad secundum dicendum quod in Christo fuit gratiã linguarum, quantum ea usus nõ fuerit, quia prædicauit solum Iudæis, sicut ipse dicit Mat. 23. nõ sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel: nec tamen propter hoc hanc gratiam inutiliter habuit, sicut nõ habet aliquis habitum inutiliter, quando eo nõ vtitur, quando non est opportunum: opportunitate enim exiliente esset inutilis sapientiã, & quicumque habitus qui non exierit in actum.

13 Ad tertium dicendum quod remota capacitas animæ, cum sit idem cum anima, vel cum potentia animæ nunquam augetur vel minuitur: propinqua autem capacitas quæ causatur ex frequentia augetur, quando est aliquid circa terminum, & pro statu illo non impletur, sed quando peruenit ad terminum, ibi est status, & impletur capacitas, & sic fuit in Christo qui habuit gratiam in summo seu in termino.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum Christus secundum quod homo, sit caput ecclesie.

Thom. 3. q. 2. art. 1.

Secundo queritur, vtrum Christus secundum quod homo, sit caput ecclesie. Et videtur quod nõ, quia capitis nõ videtur esse aliud caput, sed Christi, secundum quod homo, est aliud caput, secundum illud. 1. Cor. 11. Caput Christi Deus: ergo Christus secundum quod homo, nõ est caput ecclesie.

1 Item caput influit cæteris membris motum & sensum. Sed spiritualis sensus & motus, qui est per gratiam, non influunt ad Christum secundum quod homo. Nam sicut dicit Aug. 15. de Trin. nec Christus secundum quod homo, dat spiritum sanctum, sed solum secundum quod Deus, ergo Christus secundum quod homo non est ecclesie caput.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Eph. 1. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, vbi dicitur glo. quod Christus dicitur caput secundum humanitatem.

4 RESPONSIO. Videnda sunt tria. Primum est, secundum quid cõpetit Christo esse caput ecclesie. Secundum est, an sit caput omnium, & angelorum, & hominum. Tertium est, an in Christo sit eadem gratiã, gratiã personalis, & gratiã capitis.

5 Quantum ad primum aduertendum est, quod sicut tota ecclesia dicitur vnum corpus mylticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, eo quod sicut in corpore naturali sunt multa membra diuersos actus habentia, sic in ecclesia sunt multe persone habentes diuersa dona & officia, vt docet Apostolus. Rom. 11. & 1. Cor. 12. Sic etiam in ecclesia dicitur esse aliquod caput ad similitudinem capitis humani. In capite autem humano est duo cõsiderare, scilicet rationem conuenientie naturalis cum cæteris membris, & rationem differentie ab eis, quæ attenditur in tribus, scilicet in ordine, perfectione, & virtute, in ordine, quia caput est prima pars hominis, incipiendo a super-